

"Iztočnjaci" najvatreniji navijači Građanskog oko 1935.

Do sredine sedamdesetih godina prošlog stoljeća nogomet je na našim prostorima dio uobičajenog i poznatog načina življenja. Navijanje i odlazak na utakmicu hobi je kao i svaki drugi.

Gledatelji - navijači su otac i sin, susjed i prijatelj. Zajedno odlaze na utakmice, nitko se ponašanjem, izgledom, navijanjem, odjećom, frizurom, jezikom ili pjesmom ne razlikuju od onog drugog. Važan im je isključivo događaj na terenu i ljepota igre. Podjele među navijačima ne

postoje, osim po mjestu sjedenja na stadionu, a i ono je uvjetovano samo cijenom karte, a ne svjetonazorom.

Nedolično ponašanje popraćeno s previše alkohola i nasiljem je rijetko. Takvi, povremeni, izgredi ne izazivaju javno zgražanje, izgrednici ne pune novinske stranice i ne pobuđuju javnost. O (ne)športskom ponašanju može se čitati tek na stranicama športskih glasila.

Navijači Dinama oko 1970.

Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća općenito se u društvu, a unutar poznate i općeprihvaćene (dominantne) kulture, počinju javljati i javno pokazivati neki „*novi dečki*“ - s novim oznakama i s drukčijim načinom života. Roditelji više ne poznaju glazbu (*rock*) koju sinovi slušaju, ne razumiju jezik (engleski) kojim govore i ne shvaćaju odluku svoga sina da nosi tako dugu kosu...

Pod utjecajem svjetskih glazbenih pokreta koji dolaze sa zapada, nastaje novi i drukčiji (subkulturni) život.

Popularni rock sastavi ...

Navijači iza gola oko 1980.

U početku „*rokeri*“ nisu izravno povezani s navijačima: roker ne ide na utakmicu, na nju idu „seljačine“, a seljačine (navijači) ne vole „dečkiće“ na muškoj utakmici.

U to vrijeme dolazi do prvog premještaja jednog dijela navijača na tribine iza gola.

Dinamo - Partizan (1980. - 1981.)

Upotreba engleskog jezika

Iz urbanih sredina jačaju različiti novi glazbeni stilovi (*rock, punk*) koji se međusobno isprepliću, a iz te mješavine stilova začinju zamaci novog navijačkog ponašanja i jezika. Do sredine osamdesetih godina prošlog stoljeća na urbanom prostoru i subkulturnoj sceni oblikuje se novi navijački stil. Na stadionu se mogu vidjeti neki „*dručiji*“ mladići sa zajedničkim obilježjima, koja se razlikuju od (ne)obilježja većine pri-

sutnih navijača na stadionu. Započinje vrijeme nekih *novih aktivnih navijača*.

Novi navijači mlađi su od dvadeset godina, osjećaju se dijelom svijeta, na transparentima i u imenima navijačkih skupina vidljiva je upotreba engleskog jezika, imaju svijest o širem, međunarodnom navijačkom zajedništvu.

Zastava američke konfederacije

Mjenja se vizualni identitet navijača - prepoznatljiv navijački odjevni predmet je *jakna spitfire*. Preokretanjem jakne na njezinu unutarnju stranu i okretanje drugog lica na van navijači iskažuju prisutnu svijest o vlastitom postojanju.

Navijači Armade u "spitkama"

Poruka o postojanju i izvan stadiona, o svojoj navijačkoj skupini, o skupnoj snazi prenosi se na još jedan način - pisanjem grafita autolak sprejom. Prema uzoru na *punkere* ili *metalce*, i navijači započinju s imenovanjem svojih skupina pa tako nastaju Armada, Torcida, Bad Blue Boysi...

Grafit zagrebačkih navijača

Grafit vinkovačkih navijača

Poruka za javnost

Ponašanje navijača na stadionu bitno se mijenja jer navijanje i praćenje utakmice više nije

najvažnije. Važan je ritual koji se izvodi i kojim se svima prenosi poruka o vlastitoj snazi.

Uz obilježja glazbenih subkulturnih identiteta, navijačko pleme dodaje i „svoje“ elemente - signalne baklje (bengalke) i dimne kutije, što je dotad bilo nepoznato.

Uz vanjska fizička obilježja, glazbu, ples, baklje, imenovanje navijačke skupine, alkohol, drogu, navijači započinju novi život. Postaju skupine koje miješaju nespojivo - mirovnu tradiciju hipi pokreta i nasilničku orijentaciju dijela nogometnih huligana. Tako na stadionu možemo uočiti - spitfire jakne, obrijane glave, martice (vrsta obuće), raznovrsne političke i druge simbole, često one koje društvo naziva radikalnim, ali i dugu kosu, glazbu različitih rock sastava.

www.kohorta.net Simboli

Uporaba dimnih kutija

Izgled navijača